

Natuurwaardenonderzoek

Taxiopstelstrook Leidsebosje

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

Juli 2014

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	4
3. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet	5
4. Conclusies en aanbevelingen	8
Bijlage I Wetgeving en beleid.....	9
Bijlage II Geraadpleegde bronnen	12

1. Inleiding

Het project

De komende jaren wordt het Leidseplein en omgeving opnieuw ingericht. De gemeenteraad heeft daartoe op 12 maart 2014 het Uitvoeringsbesluit den het Definitief Ontwerp (DO) voor het Leidseplein en omgeving vastgesteld. Onderdeel van de herinrichting is de verplaatsing van de huidige taxistandplaats met opstelstrook aan het Kleine Gartmanplantsoen naar de locatie ten zuiden van de Leidsebrug. Bij de vaststelling heeft de gemeenteraad een amendement aangenomen, dat bepaalt dat de taxiopstelstrook niet binnen het bestaande verkeerareaal van de Stadhouderskade wordt ingericht, maar dat deze naar het noorden opschuift en in het Leidsebosje komt te liggen. Daarmee blijft er aan de Zuidzijde van de Stadhouderskade meer ruimte over voor het voet- en fietspad ter hoogte van het Byzantium, waarmee o.a. is tegemoet gekomen aan bezwaren van de VVE Byzantium. De opstelstrook komt langs de trambaan, op de plek van het huidige fietspad te liggen en het fietspad komt dan naast het huidige voetpad te liggen. Voor de verplaatsing van de taxiopstelstrook naar het Leidsebosje dient een nieuw bestemmingsplan opgesteld te worden. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er vanuit de natuurwetgeving kunnen zijn voor het bestemmingsplan.

Eerder onderzoek

Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden worden regelmatig geïnventarisreed, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens worden bijgehouden zijn: zoogdieren; broedvogels; reptielen; amfibieën; vissen; kreeftachtigen; dagvlinders; sprinkhanen; krekels en libellen. Locaties van roepende rugstreeppadden worden elk jaar in kaart gebracht. In 2014 is het stadsdeel Centrum onderzocht op aanwezigheid van groepen broedende huismussen en in 2013 is onderzoek gedaan naar verblijfplaatsen van gierzwaluwen. Vegetaties op kademuren worden tweejaarlijks geïnventarisreed. Verder is gebruik gemaakt van de gegevens uit de Nationale Databank Flora- en fauna; hierin worden naast waarnemingen uit eerder gedane onderzoeken en alle waarnemingen uit www.telmee.nl en www.waarneming.nl opgeslagen.

Fig. 1 Gewijzigde opstelstrook

2. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Omgeving plangebied

Het plangebied ligt tussen Stadhouderskade en Singelgracht in stadsdeel West. Aan de overzijde van de Stadhouderskade bevindt zich de ingang naar het Vondelpark.

Het plangebied

Er staan grote platanen in het gras. De platanen vormen een broedbiotoop voor enkele vogels. In ieder geval zitten halsbandparkieten er graag in. Gezien de ligging is de kans op foeragerende vleermuizen niet erg groot. Het gras met verharding heeft geen ecologische betekenis. Ecologische waarde van het gras is gering. Het wordt druk belopen.

Ecologische verbinding

Via het Vondelpark kunnen grondgebonden soorten het plangebied bereiken. Het leefgebied voor soorten als egel en bosmuis is echter zeer beperkt. Sporen van mollen zijn niet waargenomen.

Inventarisatie: aangetroffen en verwachte soorten

In de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) zijn er geen aanwijzingen te vinden dat er beschermde soorten in het plangebied voorkomen.

Zoogdieren

Er zijn geen sporen van zoogdieren aangetroffen.

Vleermuizen

Voor vleermuizen is er beperkt foerageergebied tussen de bomen langs de weg en boven het water van de Singel. Door de verlichting is het geen aantrekkelijke foerageerplaats voor vleermuizen. Daarnaast leven er rond platanen maar een beperkt aantal insectensoorten. Er kan een enkele foeragerende gewone of ruige dwergvleermuis worden verwacht.

Amfibieën, reptielen en vissen

Het plangebied is niet bereikbaar voor reptielen en amfibieën.

Broedvogels

Mogelijke broedvogels in de platanen zijn vink, houtduif, halsbandparkiet, grote bonte specht en ekster. Het gras biedt foerageermogelijkheden voor merels. Huismussen zijn in 2014 niet in de omgeving van het plangebied waargenomen (1).

Flora

Op de kademuren van de Singelgracht zijn in 2009 en in 2011 tongvarens waargenomen. Bij de inventarisatie in 2013 zijn deze niet aangetroffen. (3)

Rode-lijstsoorten

Er komen geen soorten van de Rode lijst voor.

3. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

De mogelijk gemaakte ontwikkeling

De taxiopstelstrook komt op de plaats van het huidige, reeds verharde fietspad. Het fietspad komt naast het huidige voetpad in het groen, daarmee verdwijnt er een grasstrook tussen de platanen. De aanleg van fiets- en voetpaden past binnen de kaders van het geldende bestemmingsplan Oud West. De aanleg van de opstelstrook (de functie verkeer) in de bestemming Groen is niet in overeenstemming met genoemd bestemmingsplan. Daarom is dit omgevingsbesluit en de daaraan gekoppelde toets aan de aspecten natuur en ecologie aan de orde. De aanleg van de taxiopstelstrook leidt tot de verschuiving van het fietspad en daarmee de aanleg van extra verharding in het groen. Ter compensatie wordt op andere plekken in het Leidsebosje verharding omgezet in groen.

Gebiedsbescherming

Het plangebied bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Markermeer en IJmeer zijn de meest nabijgelegen Natura2000-gebieden. Negatieve effecten op deze gebieden worden, gezien de afstand en de aard van de ontwikkelingen, niet verwacht.

Het plangebied maakt geen deel uit van de EHS (Ecologische Hoofdstructuur). Het plangebied maakt geen deel uit van de Ecologische structuur van Amsterdam. Het ligt wel in de HGS (Hoofdgroenstructuur van Amsterdam). Volgens de inpasbaarheidregels van de HGS is het aanbrengen van extraverharding ten behoeve van een fietspad toegestaan. De aanleg van de taxiopstelstrook is een verkeersmaatregel die niet te vermijden is vanwege de herinrichting van het Leidseplein. Het TAC (Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur) constateert dat de uitgangspunten voor de herinrichting van het Leidsebosje inpasbaar zijn in de Hoofdgroenstructuur.

Fig. 2 Begrenzing Hoofdgroenstructuur

Soortbescherming

Broedvogels

Gezien de voorwaarden waaronder de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd valt verstoring van broedende vogels in de bomen niet te verwachten. De bomen bevinden zich in druk bezocht stedelijk gebied, de vogels die daar broeden zullen zich niet zo snel laten verstoren.

Zoogdieren: vleermuizen

Negatieve effecten van de planontwikkeling op foerageergebied van vleermuizen zijn niet te verwachten.

Bomen

Door de Bomenwacht is onderzoek gedaan naar het effect van de gewijzigde taxiopstelstrook en het gewijzigde traject voor het fietspad op de bomen. Het (ondergrondse) onderzoek richtte zich op de mogelijke schade aan de wortels van de vier platanen die in het gras staan. Twee bomen staan op de lijst van monumentale bomen in Amsterdam. Ze zijn meer dan 150 jaar oud en het zijn de dikste bomen van Amsterdam. Hieronder volgen de conclusies van het onderzoek.

Voor het omvormen van het fietspad tot taxiopstelstrook zijn geen knelpunten aangetroffen, mits de opstelstrook op dezelfde afstand wordt gerealiseerd als het fietspad.

Ook voor de aanleg van het fietspad naast het voetpad zijn geen knelpunten geconstateerd; een klein deel van de doorwortelbare ruimte gaat verloren. Er blijft echter ruim voldoende doorwortelbare ruimte over. Om schade aan wortels te voorkomen moeten de volgende voorzorgsmaatregelen in acht worden genomen.

- Werkzaamheden onder toezicht van een boomtechnisch toezichthouder;
- Rond de bomen dient een afschermingszone te worden ingesteld;
 - o Hier binnen mag niet machinaal worden gegraven;
 - o Hier binnen mag geen materiaal worden opgeslagen om verdichting van de bodem te voorkomen;
- Te allen tijde moet worden voorkomen dat dat er door het inzetten van zwaar materieel schade ontstaat aan de kronen van bomen. (2)

Fig. 3 Het voetpad, waarnaast het fietspad wordt aangelegd

4. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De natuurwaarden in het gebied zijn beperkt. De platanen bieden schuilgelegenheid en broedbiotoop voor diverse vogels. De door Flora- en faunawet beschermde soorten, die in het gebied voorkomen of te verwachten zijn, zijn de volgende:

- Een enkele gewone of ruige dwergvleermuis, foeragerend rond de platanen; van de realisatie van de taxiopstelstrook, het verleggen van het fietspad en van de werkzaamheden valt geen negatief effect te verwachten.
- Broedende en dekking zoekende vogels in de platanen; ook voor de vogels geldt dat er geen negatief effect te verwachten is.

Er moeten voorzorgsmaatregelen worden genomen om de bomen bij de werkzaamheden te beschermen. In het Rapport van de Bomenwacht worden te nemen maatregelen uitgebreid beschreven.

Fig. 4 Plataan aan de noordzijde

Bijlage I Wetgeving en beleid

Wettelijke kaders	
Natuurbeschermingswet (1998) - Natura-2000 (Gebiedsbescherming)	Onder de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) zijn gebieden aangewezen die onderdeel uitmaken van de Europese ecologische hoofdstructuur, de Natura 2000 gebieden genaamd. Indien een ruimtelijke ontwikkeling plaatsvindt in of in de nabijheid van een Natura 2000 gebied moet worden onderzocht of de ontwikkeling de kwaliteit van het gebied kan verslechteren of verstoren. Indien het bestemmingsplan de kwaliteit van een Natura 2000 gebied kan verslechteren of verstoren dient er een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet te worden aangevraagd.
Flora- en faunawet en gedragscode (soortbescherming)	In april 2002 is de Flora- en faunawet (Ffwet) van kracht geworden. Op grond van deze wet zijn vrijwel alle in het wild en van nature in Nederland voorkomende dieren, beschermd. De Ffwet bevat verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde diersoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen. Bij vrijwel alle ingrepen moet met door Flora- en faunawet beschermde soorten rekening worden gehouden. De beschermde soorten zijn met behulp van tabellen onderverdeeld in verschillende niveaus van bescherming. In Amsterdam is er sinds 2009 een gedragscode Flora- en faunawet voor het zorgvuldig handelen bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer en onderhoud. De gedragscode is van toepassing op alle plannen en projecten die in opdracht van of door de gemeente Amsterdam worden voorbereid en uitgevoerd. Met deze gedragscode is een ontheffingsaanvraag voor een aantal soorten niet nodig.
Beleidskaders	
Ecologische Hoofdstructuur (landelijk en provinciaal beleid)	Voor heel Nederland zijn natuurgebieden met verbindingzones vastgelegd. Dit noemen we de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. Na realisatie is de structuur uiteindelijk grensoverschrijdend, zodat diersoorten zich vrij kunnen bewegen en vermengen over Europa. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de EHS dient gecompenseerd te worden volgens in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) vastgelegde regels.
Rode lijstsoorten (landelijk beleid)	Eens per tien jaar worden er Rode lijsten opgesteld. Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk in aantal achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode-lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen.
Hoofdgroenstructuur (Amsterdams beleid)	In de structuurvisie van Amsterdam 2040 (vastgesteld in 2011) is de hoofdgroenstructuur opgenomen. Voor functiewijzigingen, die buiten de vastgelegde kaders vallen moet advies worden gevraagd aan de Technische Advies Commissie Hoofdgroenstructuur. Eventuele wijzigingen kunnen aan de Gemeenteraad worden voorgelegd.
Ecologische structuur (Amsterdams beleid)	Een uitwerking van de "Structuurvisie 2040" is een ecologische visie. De ecologische visie is in juli 2012 door de Gemeenteraad vastgesteld. De bijbehorende kaart laat de ecologische structuur zien, zoals die door dieren wordt gebruikt. In de structuur is een aantal knelpunten onderkend. De ambitie is om deze barrières voor dieren weg te nemen. Het uitgangspunt van het beleid is dat plannen niet mogen leiden tot verzwakking van de ecologische structuur die in deze visie staat omschreven, bijvoorbeeld doordat er extra barrières ontstaan.

In de twee tabellen hieronder staan de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet en de in de AMvB onderscheiden beschermingsniveaus.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Verschillende niveaus van bescherming soorten Flora- en faunawet			
Vogels		Voorbeelden	Bescherming en ontheffingsmogelijkheden
	Vaste rust- en verblijfplaatsen (lijst augustus 2009)	Huismus, gierzwaluw	Hele jaar beschermd, ontheffing alleen mogelijk op grond van belangen uit de Vogelrichtlijn: b) de bescherming van flora en fauna c) de veiligheid van het luchtverkeer d) de volksgezondheid en de openbare veiligheid en f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren.
	Overige broedvogels, inventarisatie gewenst (lijst augustus 2009)	koolmees, pimpelmees, zwarte kraai	De nesten zijn niet jaarrond beschermd, omgevingscheck om te bepalen of er voldoende alternatieve nestmogelijkheden in de omgeving zijn is wel nodig.
	Overige broedvogels	Winterkoning, heggenmus	In de broedperiode beschermd.
	Exoten	Halsbandparkiet	Niet beschermd, de zorgplicht is wel van toepassing.
Overige dieren en planten			
	Tabel 3 soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV)	Vleermuizen, rugstreeppad	Rust- en verblijfplaatsen beschermd, ontheffing is mogelijk op de onder vogels genoemde gronden en op grond van 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.'
	Tabel 3 In AMvB aanvullend aangewezen streng beschermde soorten	Ringslang	Rust- en verblijfplaatsen zijn beschermd, ontheffing op grond van ruimtelijke ontwikkeling.
	Tabel 2 AMvB	tongvaren, steenbreekvaren	Geen ontheffing nodig met gebruik van gedragscode.
	Tabel 1	egel, bosmuis	Vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling; wel een zorgplicht.
	Niet beschermd	Algemene vlindersoorten	

Overzicht activiteit, beschermingsniveau soorten en de Flora- en faunawet

		Activiteit		
		Bestendig beheer	Bestendig gebruik	Ruimtelijke Ontwikkeling
Vogels				
	Vaste rust- en verblijfplaatsen (lijst augustus 2009)	G	G	O
	Overige broedvogels, inventarisatie gewenst (lijst augustus 2009)	G	G	G
	Overige broedvogels	G	G	G
	Exoten	A	A	A
Overige dieren en planten				
	Tabel 3 soorten van de Europese Habitatrichtlijn (bijlage IV)	G	G	O
	Tabel 3 In AMvB aanvullend aangewezen streng beschermde soorten			
	Tabel 2 AMvB	G	G	G
	Tabel 1	V	V	V
	Niet beschermd	A	A	A

Toelichting:

A = De algemene zorgplicht is van toepassing

V = Er geldt een vrijstelling voor de betreffende activiteit

G = Er kan gebruik gemaakt worden van een gedragscode, bijvoorbeeld die van Amsterdam

O = Een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd

Activiteiten zoals verbouwen en renoveren vallen onder ruimtelijke ontwikkeling.

Rode lijst

Soorten van een Rode lijst zijn niet per definitie wettelijk beschermd. Zij kunnen tot alle beschermingsniveaus behoren. Wettelijk is wel vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en dat zij het onderzoek daartoe bevordert. Van provincies, gemeenten en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten.

Toepassing gedragscode Amsterdam

In december 2009 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het voormalig ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2014. De gedragscode kan voor alle soorten worden gebruikt. Bij ruimtelijke ontwikkeling is geen ontheffing nodig voor soorten van tabel 2.

Ecologisch werkprotocol

Er wordt sterk aanbevolen om een ecologisch werkprotocol op te stellen voor de werkzaamheden. Hierin staat hoe te handelen om negatieve effecten op aanwezige beschermde soorten te voorkomen, hoe te handelen bij het onverwacht aantreffen van beschermde soorten en hoe aan de algemene zorgplicht voor niet-beschermde soorten kan worden voldaan.

Bijlage II Geraadpleegde bronnen

- (1.) Breider M. en Bakker F; Inventarisatie huismussen stadsdelen Centrum; DRO; 2014.
- (2.) Bomenwacht Nederland; Bomen Effect Analyse; 4 bomen; Aanleg taxi-opstelstrook en fietspad Leidse Bosje-Oost, Stadhouderskade Amsterdam; mei 2014.
- (3.) De resultaten van de muurplanteninventarisatie staan op de web site www.maps.amsterdam.nl/muurplanten